

Aineistojen linkittäminen ja upottaminen

Tekijänoikeudet ammatin opetuksessa
Opentekoa.fi

Avainsanat: linkittäminen, upottaminen, vievä linkki, tuova linkki, embed code, jakaminen, aineistojen kopiointi, kuva, elokuva, video, YouTube, sosiaalinen media, tekijänoikeus, lähdeviittaustekniikka

Sisältö

Aineistojen linkittäminen ja upottaminen

Tekniset
vaihtoehdot

Linkittäminen ja
upottaminen

Käytännön
esimerkkejä

Onko opettajan näyttämä materiaali laitonta, jos se on suoraan verkosta?

- Näytelmä- tai elokuvateoksia ei saa näyttää internetsivuilta opetustoiminnassa ilman lupaa.
- “Internetsivujen selaamiseen ja niiden esittämiseen opiskelijoille esimerkiksi videotykillä ei yleensä tarvita erillistä lupaa. Teosten näyttö tietokoneen avulla läsnä oleville oppilaille on opetuksen yhteydessä sallittua.
- Internetsivujen näyttäminen läsnä olevalle yleisölle on tekijänoikeudelliselta kannalta esittämistä. Tekijänoikeuslaki mahdollistaa julkaistujen teosten julkisen esittämisen opetustoiminnassa.
- Verkkosivut tulee näyttää sellaisenaan verkosta. Jos opettaja haluaa tallentaa verkosta sivuja tietokoneen kovalevylle myöhempää esitys- tai muuta käyttöä varten, tallentamiseen tulee hankkia oikeudenhaltijan lupa. Oppilaitoksille tarkoitettuja digilupia voit tiedustella Kopiostosta.”

(Kopiraitti.fi.

http://www.kopiraitti.fi/tietoverkot_ja_tekniikka/internet_hyodyntaminen/fi_FI/internet_esittaminen/)

Välittäminen ja levittäminen

- Tekijänoikeuslaissa puhutaan teoksen “yleisön saataville saattamisesta”.
- Sosiaalisessa mediassa käsite on “välittäminen” vaikka usein puhutaan levittämisestä.
- Jos sivustolle on lisätty jaa-painike tai käyttäjä on sallinut embed-toiminnon julkaisussaan, on sivuston haltija antanut luvan materiaalin levittämiseen.
- Aineistoja voidaan välittää eri sovelluksissa eri tavoin: esim. Facebookissa on niin julkisia, suljettuja kuin salaisiakin ryhmiä.
- Onko piiri suljettu ja yksilöity vai ennalta määrittelemätön joukko?
- Sosiaalisen median palveluissa tapahtuva välittäminen voidaan tulkita avoimeksi palvelun luonteen takia vaikka ryhmä olisi suljettu. (Forss 2014.)

Linkittämisen teknisiä vaihtoehtoja

Linkittämisen teknisiä vaihtoehtoja ovat Tekijänoikeustoimikunnan mukaan:

- **“Vievä linkki** (linkitys), joka siirtää käyttäjän toiselle sivustolle, jolloin myös osoitekentän osoite muuttuu.
- **Tuova linkki** (upottaminen, embed code) tuo aineistoa toiselta sivulta osaksi linkittäjän sivua, jolloin käyttäjän selaimen osoitekentän osoite ei vaihdu hänen katsoessaan sivulle linkitettyä aineistoa.
- **Itsestään aktivoituva linkki** avautuu ilman käyttäjän toimenpiteitä, jolloin käyttäjä ei välttämättä edes tiedä, että tietty aineisto on noudettu linkittämällä toiselta sivulta.
- **Reagointia vaativa linkki** taas ei avaudu ilman käyttäjän nimenomaista avaamistoimenpidettä.”
([Tekijänoikeustoimikunnan mietintö 2012:2.](#))

“Sosiaalisessa mediassa käytetään yleensä reagoimista vaativia vieviä linkkejä, joiden linkittäminen on sallittua.”
(Forss 2014).

Linkkien perustyytit

1. **Hyperlinkki** = siirtää käyttäjän verkkosivulta toiselle. Erottuu yleensä sinisellä värillä tekstistä ja linkkiä käytetään yleensä klikkaamalla (vievä linkki) kyseistä tekstiä tai kuvaa.
2. **Syvälinkki** = hyperlinkin alatyppi, joka siirtää käyttäjän saman sivuston alisivulle.
3. **Kehyslinkki** = avautuu käyttäjän sivuille omassa sisältökehyksessä, mutta ei vie käyttäjää toiselle sivulle. Vaatii yleensä reagoitua ja jossain kehyslinkeissä on kehykseen aina sijoitettu myös uusi URL-osoitekenttä, josta käy ilmi aineiston lähde, jolloin kehyslinkki on myös vievä linkki.
4. **Inline-linkki** = kuvia tuova linkki, joka voi olla peräisin linkittäjän omalta palvelimelta tai joltain muulta palvelimelta. Kuvan alkuperän voi tarkistaa vain lähdekoodista. Itsestään aktivoituva.
5. **Order-linkki** = käytetään musiikin ja tietokoneohjelmien yhteydessä. Antaa selaimelle käskyn tallentaa kohdesivun tiedosto käyttäjän kovalevylle. Itsestään aktivoituva.
6. **Style sheet -linkki** = Linkittäjän sivulle tuotava, toisen sivun ulkoasua (layout) ohjaava tyylitiedosto. (Forss 2014.)

Linkittäminen ja upottaminen

Linkittäminen on teknisesti aina sallittua. Vievän linkin (linkitys) avulla ohjaat aineiston käyttäjän siirtymään toiselle sivustolle, josta aineistoja voidaan katsella ja lukea. Linkittämisen voi tehdä esim. hyperlinkin, näkyvän verkko-osoitteen tai QR-koodin avulla.

Upottaminen eroaa linkityksestä teknisen toteutuksen osalta. Tuovan linkin (upottaminen upotuskoodilla) avulla sivuston ulkopuolisia aineistoja tuodaan osaksi linkittäjän sivuja. Upottaminen tuo siis ulkopuolisen aineiston näkyviin linkittäjän sivulle, mutta aineiston tallennuspaikka säilyy edelleen linkittäjän sivun ulkopuolella. Visuaalisesti upotetun linkin tunnistaa aineiston ympärillä olevista aineiston tekoon käytetyn ohjelman tunnuskehysistä (esim. YouTube-kehys, SlideShare-kehys).

Esimerkki

YouTube-palvelussa videon luoja voi määrittää, antaako hän videolleen upotusoikeuden. Jos tämä oikeus on käytössä, voi videon upottaa YouTube-palvelussa olevan upotuskoodin avulla osaksi linkittäjän sivua linkityksen (verkko-osoitteen) sijasta.

Linkittämisessä tai upottamisessa tulee muistaa, että **kirjallisia teoksia tai julkaisuja ei saa tallentaa linkittäjän sivun sisälle esim. pdf-tiedostona**, vaan sivujen käyttäjä ohjataan linkittäjän sivujen ulkopuolelle julkaisun alkuperäiselle sivustolle, josta julkaisu voidaan ladata tai lukea.

Tehtäviä

1. Selvitä, minkälaiset käytänteet linkittämisen ja upottamisen osalta organisaatiossanne on?
2. Jos näitä käytänteitä ei ole, tulisiko käytänteistä sopia yhteisesti organisaation tasolla?

Lähteet

Tekijänoikeustoimikunnan mietintö - Ratkaisuja digiajan haasteisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:2. Viitattu 8.3.2015.

http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2012/Tekijänoikeustoimikunnan_mietinto.html

Kopiraatti.fi. Viitattu 25.3.2015.

http://www.kopiraatti.fi/tietoverkot_ja_tekniikka/internet_hyodyntaminen/fi_FI/internet_esittaminen/

Forss, M. 2014. **Fobban sosiaalisen median selviytymisopas.** Helsinki: Crime time. s. 157 - 165.

Lisäluettavaa:

Pihlajarinne, T. 2012. **Lupa linkittää - toisen aineiston hyödyntämisen tekijänoikeudelliset rajat.** Vantaa: Lakimiesliiton kustannus.

TEKOA-hankkeessa kerättiin tekijänoikeuteen liittyviä kysymyksiä opettajilta ja opettajaopiskelijoilta lukuvuonna 2014–2015:

- Onko opettajan näyttämä materiaali laitonta, jos se on suoraan verkosta?
- Entä onko tilanne sama mikäli opiskelijat katsovat saman omalta päätelaitteeltaan?
- Entä kuvien linkki - kannattaako käyttää linkkinä vai upottaa?
- Onko parempi tehdä linkki kuin upottaa aineistoa tekstin sisään?
- Jos lataan pdf:n netistä ja vien sen esim. omaan driveen ja jaan sitten oman driven linkkini opiskelijoilleni, onko tämä suositeltavaa?